

MORFOSINTAXI

ELS DETERMINANTS

Els determinants són una categoria gramatical la funció principal dels quals és acompanyar i presentar el nom en un sintagma nominal (SN). Aquests s'agrupen en diferents categories segons la funció o el significat que aporten al substantiu a què acompanyen.

En primer lloc, el nostre objectiu serà conèixer l'ús, el significat i el valor que tenen els articles, els demonstratius i els possessius.

Els articles

L'AVL classifica els articles en diferents categories segons la funció i el valor de cadascun d'ells. Així doncs, distingim entre:

- Article *definit*: aquell que presenta un substantiu que designa una entitat coneguda per l'interlocutor, una entitat única o totes les d'una mateixa espècie. Per tant, en l'oració «Has vist **les** claus?» se sobreentén que l'interlocutor sap de quines claus es parla, mentre que en l'oració «**L'**aigua és la unió dels àtoms d'hidrogen i d'oxigen» determinem que sols l'aigua és fruit d'aquesta unió, alhora que en l'oració «**Els** gossos són mamífers» establím que tots els gossos pertanyen a aquesta classe d'animals.
- Article *indefinit*: al contrari que l'article definit, aquest es fa servir per determinar substantius no coneguts per l'interlocutor o que no es delimiten de manera unívoca. Així doncs, cal remarcar la diferència de significat entre l'oració «Has vist **unes** claus?» i l'oració anterior, de manera que, en aquest cas, o bé l'interlocutor desconeix de quines claus se'n parla o bé l'emissor del missatge es refereix a unes claus en sentit general.
- Article *personal*: aquest es fa servir per introduir el nom propi d'una persona, com és el cas de «rei **en** Jaume», o «plaça de **na** Jordana».

Vegem com funciona cadascun d'ells.

L'article definit: morfologia

Es tracta d'una categoria gramatical que presenta flexió de gènere i nombre, ja que ha de concordar amb el substantiu a què acompanya. És per això que presenta les següents formes:

	Singular		Plural
Masculí	el	l'	els
Femení	la		les

És característic i propi de les formes singulars de l'article definit que s'ha d'apostrofar quan se situa davant d'un substantiu començat per vocal o per *h* muda, excepció feta dels substantius femenins començats per *i* o *u* àtona, que no s'apostrofaran. Així doncs, paraules com *elefant* o *aixada* s'apostrofen quan duen article (*l'elefant*, *l'aixada*), però paraules com *institució* o *universitat* no s'apostrofaran (*la institució*, *la universitat*), ja que comencen amb *i* o *u* àtona, mentre que *illa* o *ungla* sí que s'apostrofes: *l'illa*; *l'ungla*.

Una altra característica és el fet que els articles definits masculins fan contracció quan van precedits per les preposicions *a*, *de* i *per*, o per la partícula *ca*. No obstant això, cal tindre en compte que en cas de poder apostrofar, no s'ha de fer la contracció, sinó l'apòstrof, tal com s'indica en la següent graella:

Article		Preposicions			Partícula
		a	de	per	ca
el	seguit de paraula començada per consonant	al	del	pel	cal
	seguit de paraula començada per vocal	a l'	de l'	per l'	ca l'
els		als	dels	pels	cals
en	seguit de paraula començada per consonant	-	-	-	can
	seguit de paraula començada per vocal	-	-	-	ca n'

En resum, caldrà tindre en compte que es considerarà com a falta greu no fer l'apòstrof ni la contracció, tant en els textos orals com en els escrits, en tots aquells casos en què es puga fer, així com realitzar una contracció quan es puga apostrofar.

L'article definit: sintaxi

Més enllà de les esmentades funcions principals que compleix l'article, cal tenir en compte tota una sèrie de situacions en què aquest presenta dificultats, principalment per interferència de la principal llengua de contacte del valencià: el castellà. Així doncs, a continuació presentem tot un seguit de casos en els quals l'ús de l'article presenta alguna discrepància respecte de la sintaxi castellana.

● L'article en enumeracions

Com a norma general, tots i cadascun dels substantius que formen una enumeració han de dur article, especialment si entre aquests hi ha diferència de gènere (*A la motxilla hi ha l'estoig, els regles, els llibres, les llibretes, l'agenda...*). No obstant això, quan hi ha una relació semàntica estreta entre els diferents subs-

tantius enumerats, sobretot quan tenen el mateix gènere, podem determinar-los de forma global col·locant l'article únicament al primer dels substantius: *L'alcalde va escoltar les queixes i demandes dels ciutadans.*

● L'article en topònims

La presència o absència de l'article davant dels topònims respon a una qüestió de tradició, de manera que no es pot determinar una norma que n'explique l'ús concret de l'article.

No obstant això, intentarem agrupar els diferents topònims segons si en porten o no, d'article:

- Com a norma general, els noms de ciutat no duen article. Per tant, no és correcte dir coses de l'estil «*visc a la València*», o «*vaig a la Madrid*». No obstant això, cal tindre en compte que hi ha algunes ciutats que sí que en duen, cas de: *el Caire, l'Havana, la Meca o la Haia*¹, així com alguns municipis del nostre domini lingüístic, com ara: *l'Alcora, l'Alcúdia, la Vila Joiosa, el Campello*, etc.
- Si que en duren, d'article, els noms de les comarques: *l'Horta, els Ports, el Comtat, la Vall d'Albaida, l'Alcalatén*.
- Pel que fa als països, com a norma general podem dir que no en duen, especialment quan acaben en -a àtona: *França, Alemanya, Croàcia*, encara que hi ha algun d'aquests que, per tradició, sí que el duen: *la Xina o l'Índia*. Aquells no acabats en -a àtona sí que en duren: *el Brasil, el Paraguai, el Perú, l'Uruguai, el Txad*, etc.
- L'article també s'utilitza amb topònims compostos, cas, per exemple, de *l'Amèrica del Sud, l'Europa Central, els Estats Units, la Malva-rosa, la Selva Negra*, etc.
- També s'utilitza l'article en el nom dels grups d'illes o d'accidents geogràfics: *les Maldives, l'Albufera, el Cap de la Nau, els Columbrets*, etc. A més a més, el trobarem també en el nom de rius i de muntanyes: *el Xúquer, el Túria, el Serpis, el Montgó, el Penyalosa*, etc.

● L'article davant dels dies de la setmana

Amb els dies de la setmana podem usar article o no, segons el que volem dir. D'esta manera, no emprarem l'article quan vullguem expressar immediatesa, tant pròxima com passada («*Diumenge que ve farem paella*» «*Dilluns passat arribà allò que esperaves*»), mentre que s'usarà quan fem referència a un dia concret o aquest estiga determinat per un adjectiu («*El dimarts 23 de setembre tindrà lloc l'obertura de curs*» «*El proper dimecres ens n'anem de vacances*»). També s'usarà l'article, en singular o en plural, per indicar que

¹ Es tracta d'una qüestió de traducció del topònim a la nostra llengua. Propiament tractarem aquesta qüestió.

habitualment una acció ocorre en un determinat dia o dies («*El dijous tinc entrenament*»; «*Els dilluns i els dimecres es fan les classes de valencià*»).

● L'article davant dels anys

Els anys corresponents al segon mil·leni habitualment no s'introdueixen amb article («*Francisco Franco va morir el 20 de novembre de 1975*»), mentre que els anys del primer i del tercer mil·leni sí que s'hi introdueixen: «*L'Euro es va introduir l'1 de gener del 2002*».

● L'article davant d'infinitiu

Davant d'infinitiu amb valor verbal no és correcte l'ús de l'article: «~~El~~ fumar l'ha perjudicat». No obstant això, els infinitiu que no tenen valor verbal, sinó nominal (fan funció de substantiu), sí poden anar introduïts per article: «*El parlar salat és propi de Tàrbena i de la Vall de Gallinera*»; «*El sopar serà el proper dijous*».

● L'article amb els indefinits i els numerals

No és correcta l'omissió de l'article davant dels indefinits *un* i *altre* com fa el castellà. Així doncs, aquestes construccions sempre es faran amb article: *l'un* i *l'altre*, *l'una* i *l'altra*, *els uns* i *els altres*, *l'un darrere de l'altre*, etc.

Tampoc és correcte l'ús de l'article davant dels numerals, tal com es fa habitualment a l'hora d'expressar xifres relatives a edats, quantitats o unitats de mesura, de manera que caldrà eliminar-lo. Per tant, haurem de substituir construccions com: «*Va morir als 80 anys*», per altres d'equivalents, com: «*Va morir amb 80 anys*» o «*Va morir a l'edat de 80 anys*».

Tampoc és correcte l'ús de l'article davant d'un numeral emprat en sentit de totalitat: «*A la festa vingueren Marta, Pere i Joan. ~~Els~~ dos havien viatjat a Egipte*». En aquest cas emprarem els quantitatius *tots/totes*: «*A la festa vingueren Marta, Pere i Joan. **Tots** tres havien viatjat a Egipte*».

● L'article davant d'oracions subordinades

No és correcte l'ús de l'article davant de les conjuncions subordinants. Així doncs, no és correcte fer coses de l'estil: «~~El~~ que estudies tant donarà els seus fruits». Aleshores, per tal d'introduir aquestes oracions subordinades amb article podem emprar paraules com *el fet*, *la circumstància* o *el cas*: «*El fet que estudies tant donarà els seus fruits*».

● L'article en construccions existencials i presentacionals

En construccions que tenen valor presentacional o existencial, en les quals s'usa sempre el verb *haver-hi*, aquestes hauran d'anar, a més, acompanyades per l'ús de qualsevol article, definit o indefi-

nit. D'aquesta manera, caldrà construir-les tal com segueix: «*Tal com entre a la casa, a la dreta, hi ha la cuina i a l'esquerra hi ha un lavabo*».

● L'article en jocs i esports

En valencià, la gran majoria dels jocs i els esports no requereixen l'ús de l'article, de manera que serà correcte dir «*jugar a bàsquet*», «*jugar a bitlles*», «*jugar a cartes*» o «*jugar a pilota*». Tot i això, cal tindre en compte que sí que s'empra l'article en els següents casos: «*jugar a les quinielles*», «*jugar a la loteria*» i «*jugar al dòmino*». Podem usar-lo o no al parlar de *futbol* i dels *escacs*.

Frases i expressions que discrepen del castellà quant a l'ús de l'article.

Més enllà d'aquestes situacions concretes en què hem vist que s'usa l'article en determinades situacions en les quals el castellà no ho fa, o a la inversa, cal tindre en compte que hi ha tot un conjunt de construccions que emprem molt habitualment que presenten usos de l'article contrastius respecte del castellà. En eixe sentit, a continuació en presentem algunes de les més habituals:

Van amb article	Van sense article
anar tots a l'una a la destre i a la sinistra a la meitat/mitat de a les bones/males al matí/migdia; a la nit al més aviat/prompte possible al més tardar alçar (o no) el cap amb l'ajuda de amb tots els pèls i senyals anar com l'anell al dit anar pel bon camí caure en el descrèdit cobrir les despeses constar/constatar en l'acta de l'un costat a l'altre dibuixar al llapis/carbó donar-ne (o no) a l'abast en la deguda forma entrar (o no) en els detalls estar a la disposició/mercé de estar/anar a la presó estar al (seu) punt estar al punt de caramell estar en el cartell estar en la nòmina fer-ho a les bones/males fer (una cosa) a les fosques fer (una cosa) a les palpentes fruita de la temporada	a cura de anar a escola/estudi anar a pèl anar contra corrent arriar veles caure en oblit de tot cor de tots colors desfer camí dictar testament donat cas que en totes direccions en tots sentits entaular batalla estar de part d'algu fer guàrdia fer-se amo de llevar/parar/desparar taula Nadal (i no el Nadal) no badar/obrir boca passar comptes a algu alçar-se de taula per força per tots costats/totes bandes seure a taula tirar aigua a mar tornar de mort a vida Tots Sants (i no Tots els Sants)

Van amb article	Van sense article
l'un i l'altre, l'una i l'altra pasta de les dents no donar-ne l'abast passar a les mans (d'algu) posada al punt reparar (o no) en les despeses saber del cert segons el costum/l'opinió sembrar la zitzània ser el doble de llarg tindre l'aparença	

L'article «lo» masculí i neutre

En alguns parlars valencians, especialment del nord del nostre territori, s'ha emprat tradicionalment com a article definit masculí l'article «lo», de manera que hom el pot trobar en expressions com «*Ha plogut tot lo sant dia*» o «*Ha vingut tot lo món*». No obstant això, cal remarcar que es tracta d'una forma no acceptable ni adequada al registre estàndard, de manera que caldrà evitar-la i substituir-la per l'article definit masculí: *el*.

Situació semblant, però més estesa arreu del territori valencià, és la que tenim amb aquest mateix article però amb valor neutre. Nogensmenys, es tracta d'un altre ús incorrecte i indegut d'aquest article, ja que tradicionalment el valencià no ha presentat aquesta distinció formal entre l'article masculí i l'article neutre, de manera que s'han expressat ambdós valors amb l'article *el*. A més, en la majoria dels casos en què s'usa actualment es tracta d'expressions o modismes calcats del castellà. Per tant, tenint en compte totes dues circumstàncies, en els registres formals de la llengua caldrà evitar l'ús de l'anomenat article neutre i substituir-lo per les formes genuïnes valencianes.

No obstant això, cal remarcar que comunament s'ha corregit aquesta errada fent l'intercanvi d'aquesta forma per la de l'article definit masculí. Si bé es tracta d'una solució acceptable i acceptada, cal tindre en compte que aquesta no serà sempre la millor solució, de manera que caldrà tindre present el valor i el significat de l'article *lo* per tal de donar la millor solució possible.

● Valor abstractiu

És un dels usos i dels errors més freqüents quan parlem del *lo*. En aquest cas el fem servir per convertir en un substantiu qualsevol element que no ho és, tal com ocorre en l'oració «*Portam lo que has dut*», en què *lo* fa la funció de *la cosa* o *les coses*. És una situació que es dona quan l'article precedeix un adjectiu qualificatiu o una oració de relatiu, un possessiu o un sintagma preposicional encapçalat per la preposició *de*.

Davant aquestes situacions podem recórrer en alguns casos a l'article masculí, però hi ha altres situacions per a les quals presentem tot un seguit de possibles solucions.

Construcció incorrecta	Construcció correcta	Exemple	Solució
lo + adjectiu	art. el	És lo més absurd que he sentit mai.	És el més absurd que he sentit mai.
		Lo cert és que ho va fer ell.	El cert és que ho va fer ell.
		És lo més sensat que ha dit.	És el més sensat que ha dit.
	substantiu femení	Lo lleig i lo bell són qualitats subjectives.	La lletjor i la bellesa són...
		És una expressió de lo modern.	És una expressió de la modernitat .
		Lo cert és que ho va fer ell.	La veritat és que ho va fer ell.
	construcció genuïna en femení	Espera que ara ve lo bo.	Espera que ara ve la més bona .
	substantius cosa, fet, cas	Lo millor no ho saps encara.	El millor del cas no ho saps encara.
		És lo més sensat que ha dit.	És la cosa més sensata que ha dit.
		El gol de fora de l'àrea va ser lo més destacat.	El gol de fora de l'àrea va ser el fet més destacat.
	neutres el que, açò que, això que, allò que	Segons lo establert en els estatuts.	Segons el que estableixen els estatuts.
lo + que	neutres el que, açò que, això que, allò que	Açò és precisament lo que anava buscant.	Açò és precisament el que anava buscant.
		Lo que em dius no em sorprén molt.	Això que em dius no em sorprén molt.
	substantius cosa, fet, cas	Té prou diners, però lo que passa és que no se'ls sap administrar.	Té prou diners, però el cas és...
	pronomen interrogatiu	No sé lo que vols dir.	No sé què vols dir.
lo + possessiu lo + prep. 'de'	substantiu cosa	Sempre defén lo seu.	Sempre defén les seues coses .
		Va arreplegar lo de Vicent.	Va arreplegar les coses de Vicent.

Construcció incorrecta	Construcció correcta	Exemple	Solució
lo + prep. 'de'	construcció genuïna en femení	<i>És lo de sempre: riure per no plorar.</i>	<i>És la de sempre: riure per no plorar.</i>

● Valor intensiu

Un altre dels valors més freqüents que s'hi sol donar és l'intensiu o emfatitzador, en què *lo* equival al quantificador *molt*. En cap cas és correcte, i l'haurem de substituir per les partícules *que* o *com*, o per un quantificador, tal com s'indica a continuació:

Construcció incorrecta	Solució	Construcció correcta
<i>Amb lo bonic que és, i no para de plorar!</i>	que com	<i>Tan bonic que/com és, i no para de plorar!</i>
<i>No saps lo bé que treballen.</i>		<i>No saps com treballen de bé. No saps que bé treballen.</i>
<i>No et pots ni imaginar lo bé que ens ho hem passat.</i>		<i>No et pots ni imaginar que (o com de) bé...</i>
<i>Em sorprén lo bé que toca el piano.</i>		<i>Em sorprén com toca de bé el piano.</i>
<i>Ho faré lo més ràpid possible.</i>	tan	<i>Ho faré tan ràpid com puga.</i>
<i>Vine lo més prompte possible.</i>	com	<i>Vine com més prompte millor.</i>
<i>Encara no està lo suficientment madur.</i>	prou	<i>Encara no està prou madur.</i>

● Modismes i calcs castellans

Tal com s'ha indicat anteriorment, en cap cas és correcte l'ús de modismes i de calcs castellans, ja que la nostra llengua té fórmules i construccions genuïnes per indicar la mateixa idea. Tot seguit hi ha les més comunes:

Calc	Construcció genuïna
<i>a lo gran</i>	<i>regaladament, a cor què vols/desitges, en gran</i>
<i>a lo (afro, americà)</i>	<i>com (els africans, els americans...), a la manera de</i>
<i>a lo hecho pecho</i>	<i>una vegada fet, ja està fet</i>
<i>a lo loco</i>	<i>a la babalà, de qualsevol manera, bojament</i>
<i>a lo llarg de</i>	<i>durant</i>
<i>a lo llarg i a lo ample</i>	<i>de cap a cap, d'extrem a extrem, de llarg a llarg</i>
<i>a lo lluny</i>	<i>a la llunyania</i>
<i>a lo millor</i>	<i>tal vegada/volta, potser, si molt convé, a la millor</i>

Calc	Construcció genuïna
a lo sum	pel cap alt, a tot estirar, com a màxim
anar a lo seu	anar a la seua
con lo puesto	amb la camisa a l'esquena
de lo contrari	si no, altrament, d'una altra manera
de lo lindo	d'allò més (bé), del bo i millor, molt bé
eixir-se'n de lo corrent	eixir-se'n de la norma
en la mesura de lo possible	en la mesura/en tant que siga possible
en lo referent/relatiu a	respecte a, pel que fa a, quant a
en lo successiu	d'ara en avant
estar en lo cert	tindre raó
lo aconsellable	el més aconsellable
lo barato/car que és	tan barat/car que/com és
lo bo és	la bona cosa és
lo bo del cas és	el que té de bo el cas, el més bo del cas
lo bo que era!	que bo que era!, com era de bo!
lo cert	la veritat és, el cert és
lo cortés no quita lo valiente	una cosa no lleva l'altra
lo curiós	el fet curiós/la cosa curiosa
lo de menos	(això) no té importància
lo de sempre	la de sempre, (ser) la cançó de sempre
lo graciós (del cas)	la cosa més graciosa
lo important	l'important, la cosa important
lo intel·ligent	que intel·ligent, tan intel·ligent com és, (ser) d'allò més intel·ligent
lo mateix	té igual, tant fa, el mateix, la mateixa
lo més mínim	gens ni miqueta
lo més prompte possible	al més aviat/prompte possible, com més prompte millor
lo més que	tant com
lo més interessant	allò més interessant
lo meu	el meu, el que és meu, les meues coses
lo millor de lo millor	el bo i millor

Calc	Construcció genuïna
<i>lo qual</i>	<i>la qual cosa, cosa que</i>
<i>lo que</i>	<i>el que, allò que</i>
<i>lo que faltava</i>	<i>el que faltava, només faltava això</i>
<i>lo que són les coses</i>	<i>ves per on, mira per on, ja veus, qui ho havia de dir</i>
<i>lo seu</i>	<i>el seu, les seues coses</i>
<i>lo vertader i lo fals</i>	<i>la veritat i la falsedat</i>
<i>mejorando lo presente</i>	<i>amb tots els respectes</i>
<i>per lo civil</i>	<i>pel jutjat</i>
<i>per lo demás</i>	<i>d'altra banda, això a banda, fora d'això, a part d'això</i>
<i>per lo general</i>	<i>generalment</i>
<i>per lo menos</i>	<i>almenys, si més no, ben bé, pel cap baix</i>
<i>per lo prompte</i>	<i>de moment, ara com ara, de primer, d'antuvi, primerament</i>
<i>per lo regular</i>	<i>ordinàriament</i>
<i>per lo tant</i>	<i>per tant</i>
<i>per lo vist</i>	<i>pel que sembla, segons sembla, sembla que</i>
<i>por lo sano</i>	<i>en sec, de soca-rel</i>
<i>tot lo més</i>	<i>el màxim</i>
<i>tot lo possible</i>	<i>tots els possibles</i>

L'article indefinit: morfologia i sintaxi

L'article indefinit presenta flexió de gènere i nombre, tal com s'observa en la següent graella:

	Singular	Plural
Masculí	un	uns
Femení	una	unes

Per tant, l'article indefinit concordarà, en gènere i nombre, amb el substantiu que introduïx.

Aquest s'usa per introduir substantius nous en el discurs, o bé desconeguts per algun dels interlocutors. Així doncs, en l'oració «*Ha vingut una veïna preguntant per tu*» no se'ns menciona específicament quina veïna ha sigut la que ha preguntat per nosaltres, de la mateixa manera que en l'oració «*Uns xiquets corrien darrere d'ell*» tampoc sabem concretament quins xiquets eren els qui corrien.

L'article personal

Es tracta d'un element en desús en el llenguatge col·loquial valencià, tot i que en altres parlars del nostre àmbit lingüístic es manté vigent, així com en la referència a alguns personatges històrics valencians, catalans, mallorquins i aragonesos, però també en la toponímia.

Aquest presenta les següents formes, en concordança amb l'antropònim que presenta:

	Singular	
Masculí	en	n'
Femení	na	

Tal com es pot observar, aquest article també pot reduir-se en una forma asil·làbica quan l'antropònim comence per vocal o *h* muda. Però, així com l'article *la*, l'article personal *na* sols reduirà en la forma *n* quan l'antropònim no comence per *i* o *u* àtones.

*el rei **en** Jaume*
*la Font d'**en** Carrós*
*el carrer de **Na** Jordana*
*Castellar de **n'**Hug*

L'article personal valencià és l'equivalent del castellà *don/doña*, de manera que el seu ús està altament recomanat en els àmbits més formals del llenguatge, especialment en les fórmules de tractament formal i de cortesia.

Actualment, es manté amb vigència en la varietat dialectal balear, mentre que en la variant nord-occidental i central és més comú l'ús de l'article definit. En l'àmbit valencià, però, els noms s'usen generalment sense article. A més, està considerat com un element col·loquial.

Els demostratius

Aquesta classe de determinants són els encarregats de complir la funció dística junt amb els possessius i els pronoms personals. En aquest cas, la dixi ve marcada per una relació de proximitat o llunyania, tant espacial com temporal, respecte de l'emissor o del receptor del missatge. És per això que els determinants demostratius van en correlació amb els pronoms demostratius i els adverbis demostratius.

En eixe sentit, els demostratius estableixen tres graus de proximitat, tal com s'observa en la següent graella:

	Singular		Plural		Pronoms	Adverbis
	Masculí	Femení	Masculí	Femení		
Primer grau	este	esta	estos	estes	açò	ací
	aquest	aquesta	aquests	aquestes		aquí
Segon grau	eixe	eixa	eixos	eixes	això	ahí
	aqueix	aqueixa	aqueixos	aqueixes		
Tercer grau	aquell	aquella	aquells	aquelles	allò	allí
						allà

D'aquesta manera, el primer grau indica proximitat respecte de l'emissor, mentre que el segon la indica respecte del receptor alhora que pot indicar una distància intermèdia respecte de l'emissor. Per últim, el tercer grau indica llunyania en relació tant a l'emissor com al receptor.

Un altre aspecte a tindre en compte és la duplicitat de formes en els dos primers graus, en què trobem tant una forma simple (*este*, *eixe*), com una forma reforçada (*aquest*, *aqueix*). Ambdues formes són pròpies del valencià i perfectament vàlides, tot i que és cert que en els registres més formals de la llengua es té preferència per les formes reforçades.

Així com els articles, els demostratius també presenten flexió de gènere i nombre, ja que hauran de concordar amb el substantiu que presenten.

A més, com a determinants, la funció principal dels quals és presentar el substantiu, s'han d'anteposar al nom (***aquella*** dona), tot i que quan el substantiu vaja determinat per un article pot posposar-se (*la dona aquella*), o bé perquè complixen la funció de pronom demostratiu (*Vaig veure la dona, aquella de qui parlàvem*).

En efecte, els determinants demostratius poden usar-se com a pronoms que substitueixen un element dins del discurs. Quan complixen aquesta funció, l'ús d'un o altre grau dependrà, fonamentalment, de la distància de l'element que substitueix. Així doncs, emprarem el primer per referir-se sols a l'element més pròxim que ha aparegut (antecedent) en el discurs o per introduir un conseqüent.

*Vam tastar el vi blanc i el negre, però sols **aquest** pagava la pena.*
(*aquest* = el vi negre)

Aquest és el motiu de la dimissió: havia evadit impostos.
(*aquest* = havia evadit impostos)

També pot emprar-se el demostratiu de segon grau quan tenim sols un antecedent:

*L'han enxampat evadint impostos: **eixe** és el motiu de la dimissió.*

Però, emprarem els de tercer grau per referir-nos a l'antecedent més llunyà en el discurs:

*Vam tastar el vi blanc i el negre, però sols **aquell** pagava la pena.*
(aquell = el vi blanc)

Més enllà d'aquesta funció, també podem complir la funció de dixi temporal quan apareixen combinats amb substantius que designen un període de temps (dia, setmana, cap de setmana, mes, primavera...).

Així doncs, emprarem els demostratiu del primer grau per indicar un període de temps pròxims al moment del discurs, present, passat o futur (dependrà del temps verbal).

***Aquesta** setmana ve el meu amic de Mallorca.
Aquesta setmana ha vingut el meu amic de Mallorca.
Aquesta setmana vindrà el meu amic de Mallorca.*

Però, emprarem els de segon o tercer grau per indicar períodes de temps llunyans respecte de l'acte de parla.

*El meu amic va vindre **aqueixa** mateixa setmana.
La mala collita fou en **aquella** tardor.*

Els pronoms demostratius

Els pronoms demostratius, tal com s'ha vist en la graella anterior, mantenen la triple distinció de proximitat que tenen els determinants.

Són usats per a referir-se a elements indeterminats, tant individuals com col·lectius, així com a esdeveniments o l'estat de les coses, o fins i tot per a substituir una oració completa.

Referent	Exemple
element indeterminat	<i>Vine, mira açò que m'acabe de trobar. Emporta't tot això i deixa-ho en la pica. Porta'm allò que hi ha damunt la taula.</i>
esdeveniment o estat de coses	<i>Para ja de fer això, que se sent per tota la casa.</i>
oració	<i>Açò que ara et diré, no ho contes a ningú.</i>

Els pronoms demostratius poden ser modificats pel quantificador tot a més de ser complementats per adjectius, sintagmes preposicionals o oracions de relatiu.

*Què vol dir tot **açò**?
Què és **això** roig?
Què és **això** d'allí?
Què és **això** que dus ahí?*

A més, cal tindre present que quan usem les formes del femení singular (*esta, aquella*) com a pronom prenen un valor neutre amb un

significat genèric de 'dita, feta, acció, situació': *Esta sí que és bona! D'esta no t'escaparàs! Aquella va ser sonada.*

No obstant això, cal tindre en compte que no és correcte usar el pronom *això* amb valor temporal, com fa el castellà ('a eso de'): *Tornarem a casa cap a/al voltant de les nou* (i no **Tornarem a casa a això de les nou*).

Els adverbis demostratius

Tal com s'ha pogut observar abans, els adverbis demostratius marquen els tres graus o nivells de distància en què es dividixen els demostratius, de manera que hi ha una correlació directa entre aquests i els adverbis.

D'aquests sols cal tenir en compte que, en el primer nivell trobem una doble forma per a indicar la proximitat. Tot i això, la forma *aquí* està quasi en desús, excepte en determinats parlars meridionals i septentrionals.

Els possessius

Els possessius són una classe de determinants la funció principal dels quals és assenyalar relacions de possessió, de pertinença o de dependència.

Aquests presenten diferents formes segons la persona del discurs que s'identifica amb el posseïdor, alhora que tenen flexió de gènere i nombre, ja que al tractar-se de determinants, han de concordar amb el substantiu o substantius que modifiquen (cosa posseïda).

el seu gos (d'ell/a/s/es)
la seua llibreta (d'ell/a/s/es)

Els possessius valencians en l'actualitat presenten doble forma, una tònica, molt estesa i usada hui dia, i una altra d'àtona, que sols es fa servir en contextos molt concrets.

Els possessius tòpics

Els determinants possessius tòpics presenten les següents formes:

		Singular		Plural	
		Persones			
Un posseïdor	1a	meu	meua	meus	meues
	2a	teu	teua	teus	teues
	3a	seu	seua	seus	seues
Diversos	1a	nostre	nostra	nostres	nostres
	2a	vostre	vostra	vostres	vostres

		Singular		Plural	
	Persona	Masculí	Femení	Masculí	Femení
posseïdors	3a	seu	seua	seus	seues
		llur	llur	llurs	llurs

Tal com es pot observar, els possessius de tercera persona no canvien de forma. És per això que trobem el possessiu *llur*, *llurs*, emprat únicament i exclusiva en registres molt formals per expressar la possessió en tercera persona quan hi ha més d'un posseïdor (incloent substantius col·lectius com *família*, *ramat*, etc.) per tal d'evitar l'ambigüitat del possessiu *seu/a/s/es*.

Han vingut Pere, Marta i els seus amics. (els amics poden ser de Pere, de Marta o de tots dos)

Han vingut Pere, Marta i llurs amics. (els amics són de tots dos)

Com a norma general, els possessius tòpics van anteposats al nom a què complementen i sempre amb article definit. No obstant això, poden posposar-se, especialment quan el substantiu no va introduït per article definit o quan està acompanyat per un demostratiu, un indefinit o un quantificador.

Anteposat	Posposat
<i>Els meus amics.</i>	<i>(Els) amics meus.</i> <i>Aquells amics meus.</i> <i>Uns amics meus.</i> <i>Alguns amics meus.</i>

Els possessius tòpics també poden emprar-se com a atribut amb el verb *ser*: *Deixa això que no és teu.*

A més, en determinats contextos el possessiu pot elidir-se i marcar-se la possessió mitjançant l'article definit.

Aniré de vacances amb la dona i els xiquets.
Em va saludar amb la mà.

Açò sol ocórrer quan la relació de possessió resulta obvia, de manera que resulta abusiu l'ús del possessiu, de manera que sols cal usar-lo en aquells casos en què pugui generar dubte o ambigüitat.

D'altra banda, els possessius tòpics, al contrari que el castellà, poden emprar-se, sense article, en certes locucions adverbials o prepositives, com a alternança a un pronom personal tòpic precedit de la preposició *de* (*de mi*, *de nosaltres*, *d'ells*...).

Va seure darrere meu = *Va seure darrere de mi.*
Caminava al seu costat = *Caminava al costat d'ella.*

En aquestes construccions el possessiu va generalment posposat, excepte quan siga definida (*al **seu** costat*), en què anirà anteposat. A més, en general s'usa la forma masculina, excepte quan la construcció estiga integrada per un substantiu femení (*per culpa **seua***) o per la preposició *contra* (*va en contra **seua***).

Per últim, pot alternar-se l'ús dels possessius amb els pronoms de 3a persona o de 1a i 2a persona del plural en construccions amb la preposició *de* o amb el verb *ser*, no així amb la 1a i 2a persona del singular, en què no és possible.

*Aquest cotxe és **seu**.* = *Aquest cotxe és **d'ell/a/s/es**.*

*El **seu** cotxe és blau.* = *El cotxe **d'ells** és blau.*

*Aquest cotxe és **nostre**.* = *Aquest cotxe és **de nosaltres**.*

*El **nostre** cotxe és blau.* = *El cotxe **de nosaltres** és blau.*

Els possessius àtons

Els possessius àtons sempre van anteposats al substantiu a què modifiquen, i no poden anar acompanyats de cap altre determinant.

Aquests presenten les següents formes:

		Singular		Plural	
	Persona	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Un posseïdor	1a	mon	ma	mos	mes
	2a	ton	ta	tos	tes
	3a	son	sa	sos	ses
Diversos posseïdors	1a	nostre	nostra	nostres	nostres
	2a	vostre	vostra	vostres	vostres
	3a	son	sa	sos	ses

Hui dia aquests possessius estan pràcticament en desús i sols s'empren en contextos molt concrets, com són:

- Amb els vincles familiars més estrets: *pare, mare, tio/oncle, tia, iaio, iaia, germà i germana*.
- Amb la paraula *casa*: ***ma** casa, **sa** casa*.
- Amb la paraula *vida* amb connotació negativa: *en **ma** vida*.
- Amb algunes fórmules de tractament: ***Sa** Santedat, **Ses** Majestats...*
- En algunes expressions i frases fetes.

Abús dels possessius

Una errada molt habitual en relació als possessius és emprar-los en determinades situacions o contextos en què resulten innecessa-

ris, normalment perquè donen com a resultat estructures redundants en què la relació posseïdor-cosa posseïda és òbvia.

Així doncs, caldrà tindre en compte les següents situacions per tal d'evitar l'ús d'aquests possessius que resulten innecessaris:

- Quan parlem de les parts del cos o de les propietats d'aquest. Efectivament, no és correcte l'ús dels possessius referit a les parts del cos, ja que en aquest cas és òbvia la relació de propietat que existeix. Per tant, no serà correcte emprar estructures com: *Em va saludar amb la seua ma.*
- Tampoc és correcte emprar els possessius amb els parentius o els objectes de l'esfera personal, ja que la relació de propietat en aquest cas sembla clara: *He perdut les meues ulleres.* En aquest cas el possessiu no és adient, ja que està clar que les ulleres que he perdut són les meues.
- No és correcte tampoc l'ús dels possessius referits a entitats inanimades. Així doncs, no serà correcte utilitzar construccions com: *Vaig veure la pel·lícula i he llegit les seues ressenyes.*

No obstant això, cal tindre en compte que el possessiu es pot emprar, en moltes d'aquestes situacions, per evitar l'ambigüitat o els dobles sentits.

Tenint aquestes situacions en compte, podem recórrer a alguna de les solucions que plantejem a continuació:

- D'una banda, podem recórrer, simplement, a l'eliminació del possessiu abusiu i emprarem sols l'article: *Em va saludar amb la mà.*
- D'altra banda, podem substituir el possessiu per una construcció de significat equivalent. Normalment utilitzarem la preposició de seguida d'un demostratiu, i si el possessiu es refereix a un ésser animat, seguida d'un pronom personal fort: *Vaig veure la pel·lícula i he llegit les ressenyes d'aquesta.*
- En darrer lloc, podem evitar l'ús del possessiu abusiu emprant un pronom feble, normalment el pronom feble **en**: *Vaig veure la pel·lícula i n'he llegit les ressenyes* (en = de la pel·lícula). No obstant això, cal tindre en compte que aquesta solució sols és possible quan el possessiu s'aplica en una oració diferent.

ELS QUANTIFICADORS

L'AVL definix els quantificadors com una categoria de determinants que indiquen de forma més o menys precisa la quantitat de l'element que modifiquen, tot i que també poden assenyalar alguna especificació de caràcter numèric. Cal indicar que, des d'un punt de vista sintàctic, els quantificadors formen una classe heterogènia de paraules integrada per quantificadors nominals, pronoms, adverbis i substantius, tal com es mostra en la següent graella:

Quantificadors

Classe de paraules	Exemples	Classe de paraules	Exemples
quantificador nominal	<i>alguna persona</i> <i>moltes persones</i> <i>tres persones</i> <i>cada persona</i>	pronoms	<i>algú</i> <i>ningú</i> <i>res</i> <i>cadascú</i>
adverbi	<i>treballa poc</i> <i>gens bonic</i> <i>tan agradable</i> <i>molt lluny</i>	substantiu	<i>una dotzena d'ous</i> <i>un grup de persones</i> <i>un grapat d'arròs</i> <i>una miqueta de pa</i>

Tot seguit us presentem els diferents tipus de quantificadors tenint en compte el diferent grau de quantificació i de precisió que presenten, de manera que distingim entre numerals, indefinites i quantitatius:

numeral	→	Enguany hem vist tres obres de teatre.
indefinit	→	Enguany hem vist algunes obres de teatre.
quantitatiu	→	Enguany hem vist moltes obres de teatre.

ELS NUMERALS

Aquest tipus de quantificadors indiquen quantitat o ordre de manera precisa. A continuació els presentarem en detall tot tenint en compte la classificació d'aquests segons el tipus de referència numèrica que expressen:

Les classes de numerals

Classe	Referència numèrica	Exemples
Numeral cardinal	quantitat exacta	<i>dos, trenta-cinc, mil, etc.</i>
Numeral ordinal	ordre dins d'una sèrie	<i>segon, quart, nové, etc.</i>
Numeral partitiu	fracció	<i>mig, terç, dècim, etc.</i>
Numeral multiplicatiu	multiplicitat	<i>doble, triple, quàdruple, etc.</i>
Numeral col·lectiu	pluralitat	<i>parell, dotzena, quinzena, etc.</i>

ELS NUMERALS CARDINALS

Caracterització general

Els numerals cardinals indiquen la quantitat exacta com es presenta una entitat:

Dos edificis
Tres piscines
Vint-i-set euros

Els cardinals poden anar precedits de l'article definit en aquells casos en què el sintagma nominal es refereix a una entitat coneguda, com es pot observar en el contrast de les oracions següents:

sintagma nominal indefinit	→	Dona'm tres pomes .
sintagma nominal definit	→	Dona'm les tres pomes que queden.

A més, poden anar precedit de l'indefinit tot quan el sintagma nominal fa referència a una entitat ja presentada en el discurs, per la qual cosa s'omet l'article definit, tot i que en els registres col·loquials es manté:

A la revisió de l'examen acudiren Miquel, Maria i Rosa. Tots tres coincidiren en la reclamació.

D'altra banda, els numerals cardinals poden anar precedits d'un article indefinit quan es vol expressar una quantitat aproximada:

Hem repartit unes tres-centes entrades.

Morfologia dels numerals cardinals

Els numerals cardinals tenen les formes següents:

Els numerals cardinals

Xifra	Nom	Xifra	Nom	Xifra	Nom
0	zero	17	dèsset/disset	50	cinquanta
1	u, un, una	18	díhuit/divuit	60	seixanta
2	dos, dues	19	dènou/dinou	70	setanta
3	tres	20	vint	80	huitanta/vuitanta
4	quatre	21	vint-i-u/un	90	noranta
5	cinc	22	vint-i-dos/dues	100	cent
6	sis	23	vint-i-tres	101	cent u, cent un
7	set	24	vint-i-quatre	110	cent deu
8	huit/vuit	25	vint-i-cinc	200	dos-cents
9	nou	26	vint-i-sis	300	tres-cents
10	deu	27	vint-i-set	1.000	mil
11	onze	28	vint-i-huit/vuit	1.001	mil u/un
12	dotze	29	vint-i-nou	1.010	mil deu
13	tretze	30	trenta	1.100	mil cent
14	catorze	31	trenta-u/un	2.000	dos mil
15	quinze	40	quaranta	1.000.000	un milió
16	setze	41	quaranta-u/un	1.000.000.000	un bilió

A l'hora d'emprar els numerals cardinals cal assenyalar tot un seguit de remarques:

- El cardinal 1 pot presentar la forma *u* o *un*, tot i que, tal com fa l'article indefinit, s'usa *un* quan modifica un substantiu (explícit o implícit). Però, usem *u* en els casos següents:
 - Quan funciona com a ordinal: *la pàgina u, els capítols u i dos, l'u de gener.*
 - Fa referència al nom del número: *el número u; u, dos, tres...*
 - Quan no funciona com a modificador d'un substantiu: *—Ja han marcat algun gol? —Sí, van dos a u. —Entre en silenci, i u a u.*
- Tot i que el numeral *un* és per definició singular, pot adoptar forma plural amb substantius defectius (sols tenen forma plural), com són

ulleres o tisores: Només té unes ulleres, no tres. La resta dels numerals sols adopten forma plural quan fan de substantius: *Trau de la baralla els huits i els nous.*

- c) Sols admeten flexió de gènere els numerals *un* (que fa *una*), *dos* (sols en àmbits formals amb la forma: *dues*) i *cent* (que en plural fa *cents* i *centes*). Però, mantenen la forma masculina quan actuen com a ordinals:

un llibre i una llibreta
dos llibres i dues llibretes
tres-cents llibres i tres-centes llibretes
la pàgina tres-cents
la pregunta vint-i-dos

- d) Els numerals *milió, bilió, trilió*, etc., són substantiu, fet pel qual presenten flexió de nombre: *S'ha gastat molts milions per a posar en marxa l'empresa.* Per este motiu s'usen en plural quan acompanyen un numeral plural: *dos milions, tres bilions*, etc.
- e) Els cardinals compostos empren guionet per separar desenes i unitats, d'una banda, i unitats de centena i centenes, de l'altra (regla D-U-C). A més, en el cas de la desena de *vint*, s'usa el guionet també per separar la conjunció *i*:

trenta-tres, quarant-cinc
dos-cents, quatre-centes
vint-i-dos, vin-i-tres, etc.

- f) Convé a més, recordar, que sols s'apostrofen el numera *u* i *onze*, tant si s'escriuen amb xifra com amb lletra.

l'u de maig o l'1 de maig
l'11 de gener o l'onze de gener

- g) Pel que fa a l'escriptura, és tradició escriure amb lletra els numerals del zero al nou i amb xifres a partir del 10:

La pàgina dos i la 34 estan ratllades.
Només caben nou taules en l'aula 205.

- h) Els cardinals comptats de dos en dos a partir del *dos* s'anomenen *parells*, i comptats de dos en dos a partir de *l'u*, *senars* o *imparells*.
- i) L'expressió castellana 'y pico' té en valencià els equivalents *i escaig, i escadús* o *i remitjó*:

Hi devia haver cent persones i escaig.
N'he comprat 5 quilos i escaig.
Té un deute de cinquanta euros i un escadús de cinquanta cèntims.
Mil euros i escadús.
Un milió i un remitjó.

ELS NUMERALS ORDINALS

Caracterització general

Els numerals ordinals indiquen el lloc que ocupa una entitat dins d'una sèrie. Aquests presenten variació de gènere i de nombre. Els quatre primers es formen a partir de l'arrel llatina del numeral, però entre el *cinc* i el *vuit* poden formar-se o bé amb l'arrel llatina del numeral o bé afegint la terminació *-é* al numeral cardinal. A partir del *nou* en avant els ordinals es formen afegint la terminació *-é* al radical del cardinal, tot i que el nom de les desenes es forma amb la base llatina del numeral.

D'altra banda, els numerals ordinals poden abreujar-se amb la xifra del numeral seguida de l'última lletra del nom de l'ordinal escrita en minúscula (quan tenen forma plural l'abreviatura inclou les dues últimes lletres per mostrar la flexió de gènere), tal com podeu observar en la graella de l'esquerra:

Els quatre primers ordinals

Ordinal	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
1r, I	primer	primera	primers	primeres
2n, II	segon	segona	segons	segones
3r, III	tercer	tercera	tercers	terceres
4t, IV	quart	quarta	quarts	quartes

Els ordinals, del 5 al 8

Base llatina			
Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
5t: quint	5a: quinta	5ts: quints	5es: quintes
6t: sext	6a: sexta	6ts: sexts	6es: sextes
7m: sèptim	7a: sèptima	7ms: sèptims	7es: sèptimes
8u: octau	8a: octava	8us: octaus	8es: ocatves

Base valenciana			
Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
5é: cinqué	5a: cinquena	5ns: cinquens	5es: cinquenes
6é: sisé	6a: sisena	6ns: sisens	6es: sisenes
7é: seté	7a: setena	7ns: setens	7es: setees
8é: huité	8a: huitena	8ns: huitens	8es: huitenes

D'altra banda us presentem en una altra graella la doble forma que presenten els numerals del *cinc* al *vuit* i tot seguit una taula amb exemples de formació dels altres numerals ordinals.

Cal indicar que tant les formes dels ordinals amb base culta com les genuïnament valencianes són correctes.

A més a més, cal indicar que els nombres romans representen numerals ordinals, tal com es veu en la graella dels primers quatre primers ordinals. Aquesta situació es dona en especial quan es posposen a un nom propi, tot i que quan superen el deu s'acostuma a llegir-los com a cardinals: *Joan III* (*tercer*), però *Joan XXIII* (*vint-i-tres*). Tanmateix, també s'usen numerals cardinals quan es posposen a un substantiu i es pot presuposar el nom: *la pàgina tres* (o *la pàgina número tres*), *el capítol vint-i-u* (o *el capítol número vint-i-u*).

Quant al primer dia de mes pot usar-se l'ordinal *primer*, tot i que està més estesa la forma *u*: *l'u de març* (però: *el primer de maig*). Per a la resta dels dies s'usen numerals ordinals.

A més a més, cal assenyalar que els ordinals compostos mantenen l'ús del guionet, com veiem en la graella inferior.

La resta d'ordinals

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
9é: nové	9a: novena	9ns: novens	9es: novenes
10é: desé	10a: desena	10ns: desens	10es: desenes
11é: onzé	11a: onzena	11ns: onzens	11es: onzenes
12é: dotzé	12a: dotzena	12ns: dotzens	12es: dotzenes
20é: vinté	20a: vintena	20ns: vintens	20es: vintenes
21é: vint-i-uné	21a: vint-i-unena	21ns: vint-i-unens	21es: vint-i-unenes

Quant al nom de les desenes, com s'ha assenyalat abans, presenten una forma genuïna valenciana, però també una forma culta que es pren de la base llatina del numeral. Cal dir que s'usa preferentment la forma valenciana, més senzilla i regular que la

forma de base llatina que us presentem en la pàgina següent, tot i que en determinats contextos són d'ús obligatori: *És la quinta essència*. *L'hora sexta* (les 12 del mig-dia). *Un inter-val de sexta* (en l'escala diatònica). *Un poema en octaves re-ials*.

El nom de les desenes

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
10m: dècim	10a: dècima	10ms: dècims	10es: dècimes
20m: vigèsim	20a: vigèsima	20ms: vigèsims	20es: vigèsimes
30m: trigèsim	30a: trigèsima	30ms: trigèsims	30es: trigèsimes
40m: quadragèsim	40a: quadragèsima	40ms: quadragèsims	40es: quadragèsimes
50m: quinquagèsim	50a: quinquagèsima	50ms: quinquagèsims	50es: quinquagèsimes
60m: sexagèsim	60a: sexagèsima	60ms: sexagèsims	60es: sexagèsimes
70m: septuagèsim	70a: septuagèsima	70ms: septuagèsims	70es: septuagèsimes
80m: octagèsim	80a: octagèsima	80ms: octagèsims	80es: octagèsimes
90m: nonagèsim	90a: nonagèsima	90ms: nonagèsims	90es: nonagèsimes

Per acabar, s'ha d'assenyalar que els numerals ordinals se substitueixen normalment per la forma 'el que fa' o 'la que fa' junt a un numeral: *Jo era la que feia nou. A la volta que feia setze va abandonar.*

ELS NUMERALS PARTITIUS

Els numerals partitius expressen parts de la unitat i tenen la

Els numerals partitius

Partitiu	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
$\frac{1}{2}$	mig	mitja	mitjos	mitges
$\frac{1}{3}$	terç	terça	terços	terces

mateixa forma que els ordinals, excepció feta dels casos que trobareu a la grella:

A més a més, solen usar-se acompanyats del mot *part* per reforçar-ho: *una quarta part dels ingressos*. Quan apliquem *part* a l'expressió de la partició usem la forma *tercera* i no *terça*: *una tercera part dels convidats*.

D'altra banda, cal indicar que el partitiu de dos també pot expressar-se com a *mitat* o *meitat*: *Ha cobrat la mitat/meitat del sou*.

ELS NUMERALS MULTIPLICATIUS

Els numerals multiplicatius expressen el nombre de vegades que s'augmenta una entitat. Poden funcionar com a substantius (*el doble de ració*) o com a adjectius (*una ració doble*).

Els numerals multiplicatius

Multiplicador	Masculí	Femení	Multiplicador	Masculí	Femení
2	doble/duple	doble/duple	7	sèptuple	sèptupla
3	triple	tripla	8	òctuple	òctupla
4	quàdruple	quàdrupla	9	nònduple	nòndupla
5	quíntuple	quíntupla	10	dècuple	dècupla
6	sèxtuple	sèxtupla	100	cèntuple	cèntupla

Tal com s'observa en la grella, els multiplicadors presenten flexió de gènere quan tenen el valor de 'tantes voltes', excepte *doble*: *una quantitat quíntuple* (o *quíntupla*) *que una altra*. Però, romanen invariables quan tenen el valor de 'compost/integrat per tantes entitats': *la triple aliança, la quàdruple confrontació*.

D'altra banda, en la llengua parlada sol preferir-se l'ús de la construcció alternativa als multiplicatius 'tantes vegades (o voltes) més', sobretot a partir de quàdruple: *quatre voltes més alt, sis vegades més car*.

A més, cal recordar que a l'hora de parlar dels parts múltiples fem servir també numerals multiplicadors, però amb nom especial. Així, parlem de *bessons* per al naixement de dos xiquets, *trigèmins* per al de tres, *quadrigèmins* per al de quatre o *quintigèmins* per al de 5, tot i que aquests últims poden substituir-se per la construcció alternativa *bessons de quatre* o *quatre bessons*, etc.

Per últim, convé recordar que el verb derivat del numeral *quàdruple* és *quaduplicar* i no **quaduplicar* ni **quatriplicar*.

ELS NUMERALS COL·LECTIUS

Els numerals col·lectius expressen conjunts formats per un nombre concret d'entitats. Pertanyen a la classe dels substantius i, normalment, tenen la mateixa forma que els ordinals femenins, com en el cas de *dotzena* (12), *vintena* (20), *trentena* (30), *centena* (100).

Una **dotzena** d'ous

Una **vintena** de participants

Una **trentena** de persones

En canvi, tenen una forma específica, generalment masculina, els col·lectius *parell* (2), *tern* i *terna* (3), *qüern* (4), *quintern* (5), *centenar* (100), *mil·lenar* i *miler* o *miller* (1.000).

A més d'aquests, d'us genèric, n'hi ha d'altres emprats en contextos més específics que us enumerem a continuació:

Numerals col·lectius específics

Context	Nominal
peces/conjunts musicals	<i>duo</i> , <i>duet</i> (2), <i>trio</i> , <i>tercet</i> (3), <i>quartet</i> (4), <i>quintet</i> (5), etc.
nombre de pàgines	<i>díptic</i> (2), <i>tríptic</i> (3)
nombre de síl·labes	<i>monosíl·lab</i> (1), <i>bisíl·lab</i> (2), <i>trisíl·lab</i> (3), etc.
nombre de versos	<i>dístic</i> (2), <i>tercet</i> (3), <i>quartet</i> i <i>quarteta</i> (4), <i>octava</i> (8), etc.
nombre d'angles	<i>triangle</i> (3), <i>tegràgon</i> (4), <i>pentàgon</i> (5), <i>hexàgon</i> (6), etc.
cares d'un poliedre	<i>tetraedre</i> (4), <i>pentaedre</i> (5), <i>hexaedre</i> (6), <i>heptaedre</i> (7), etc.
nombre d'anys	<i>trentena</i> (30), <i>quarantena</i> (40), <i>cinquantena</i> (50), <i>seixantena</i> (60)...
parts d'una obra	<i>trilogia</i> (3), <i>tetralogia</i> (4)
període de mesos	<i>bimestre</i> (2), <i>trimestre</i> (3), <i>quadrimestre</i> (4), <i>semestre</i> (6)
interval de mesos	<i>bimensual</i> (2), <i>trimestral</i> (3), <i>quadrimestral</i> (4), <i>semestral</i> (6)
períodes d'anys	<i>bienni</i> (2), <i>trienni</i> (3), <i>quadrienni</i> (4), <i>quinqüenni</i> o <i>lustre</i> (5)...
efemèrides	<i>cinquantenari</i> (50), <i>centenari</i> (100), <i>mil·lenari</i> (1.000), etc.
franges d'edat	<i>quincuagenari</i> (50), <i>octogenari</i> (80), <i>nonagenari</i> (90), etc.
d'altres	<i>biga</i> , <i>birrem</i> (2); <i>trirrem</i> (3); <i>quadriga</i> , <i>tetraplegia</i> (4); <i>quaresma</i> (40)

ESCRITURA DELS NUMERALS

Els numerals poden escriure's en xifra o en lletra segons el que us indiquem en aquesta graella:

S'escriu en lletra	Exemple	S'escriu en xifra	Exemple
cardinals del zero al nou	<i>Estudieu des de la pàgina dos fins a la nou.</i>	cardinals, a partir del 10	<i>Va entrar a l'aula 13.</i>
els noms de les dècades (en singular)	<i>Els anys vint. La dècada dels noranta.</i>	els decimals (amb la coma davall)	<i>14,5.</i>
les quantitats que acompanyen els mots <i>milió</i> , <i>bilió</i> , <i>trilió</i> i <i>quadrilió</i> en les quantitats rodones	<i>Tenien un pressupost de dos milions d'euros. Però: Tenien un pressupost d'1.265.250 €.</i>	números de les pàgines de llibres, documents, dels articles o paràgrafs de les lletis	<i>la pàgina 2, el títol VIIIÉ, l'article 3r.</i>

S'escriu en lletra	Exemple	S'escriu en xifra	Exemple
Els ordinals no referits a mil·lenis, segles, sobirans o papes	<i>El bronze apareix a partir del II mil·leni a. C. Celebrem el cinqué centenari de la fundació de la Universitat de València. Alaric I va ser un rei visigot. Alexandre VI era d'origen valencià.</i>	dies del mes, els anys, les hores, sobretot si van amb fraccions que no siguen els quarts, els graus de temperatura i de longitud i les xifres seguides d'una unitat física, monetària o d'un símbol d'unitat	<i>El 25 de febrer, l'any 2020, a les 8 del matí, a les 9 i mitja. Són les 12.30 h., 37º C. Va fer un gir de 90 graus. Vaig rebre 800 euros. Vaig pagar 300 €. Pesava 50 quilos. Una distància de 18 metres.</i>
l'edat de les persones, dels animals i de les coses	<i>Els xiquets de tres anys. El gatet té sis mesos. Un edifici de cinquanta anys.</i>	no es posa punt per indicar els milers quan la xifra s'usa com a ordinal (és el cas dels anys), però sí se'n posa quan es tracta d'una quantitat que no forma part d'una successió	<i>El xic va nèixer el 1998. L'equip va costar 2.967 €. El Penyalgolosa té una altitud de 1813 m.</i>
quantitats aproximades formades per tres mots, com a màxim	<i>A la trobada presencial van assistir més de dos-cents cinquanta estudiants, aproximadament.</i>		
quantitats que apareixen en locucions i en frases fetes, així com en expressions amb sentit figurat	<i>T'ho he dit mil vegades. Només han caigut quatre gotes. Anava vestit de vint-i-un botó. Li van cantar les quaranta. És com començar de zero. Això ho faig jo en un tres i no res.</i>		

EXPRESSIONS AMB NUMERALS EN SENTIT FIGURAT

Els numerals, usats en expressions en sentit figurat, no sempre són coincidents amb el castellà:

*Allà on menja un en mengen dos
He quedat amb un pam de nas
Això, ho faig en un tres i no res
T'ho explique en quatre paraules
El teatre està a quatre passes d'ací
No li busqueu els cinc peus al gat*

*Donde comen dos comen tres'
'Se ha quedado con dos palmos de narices'
'Eso lo hago yo en dos patadas'
'Te lo explico en dos palabras'
'El teatro está a dos pasos de aquí'
'No le busquéis los tres pies al gato'*

ELS QUANTITATIUS

Els quantitatius són un tipus de quantificadors que expressen una quantitat de forma imprecisa. Poden actuar com a modificadors del substantiu, a mode d'adjectiu especificador, o com una mena d'adverbi quan modifiquen un verb, un adjectiu o un altre adverbi, tal com mostrem en la següent graella:

Classe de paraules	Funció	Exemples
quantificador nominal	modificador d'un substantiu	<i>Moltes</i> alumnes <i>Pocs</i> comensals
adverbi	modificador d'un verb	<i>Estudia molt</i> <i>Menja poc</i>
	modificador d'un adjectiu	<i>Molt</i> estudiós <i>Poc</i> menjadora
	modificador d'un adverbi	<i>Molt</i> prop <i>Un poc</i> lluny

Poden oferir gradació de valors que, segons el cas, pot tindre un caràcter absolut, relatiu o comparatiu:

Valor absolut		Valor relatiu		Valor comparatiu	
Proporcionen una informació que el parlant transmet com una dada objectiva	<i>molt que quant força poc gaire gens</i>	Quan aporten un matís avaluatiu respecte al que el parlant considera la quantitat justa o adequada	<i>massa prou bastant</i>	Quan establixen una relació comparativa amb una altra entitat, propietat o situació	<i>més tant menys</i>
<i>Hi havia molts periodistes a la porta de sa casa. Ja falten pocs dies.</i>		<i>Han posat massa sal en l'arròs. Ja heu tingut prou festa.</i>		<i>Ella guanya més diners que tu. Encara que no ho parega, ell té tants anys com ella.</i>	

MORFOLOGIA DELS QUANTITATIUS

Cal tenir en compte que, quan actuen com a modificadors del substantiu, presenten variació de gènere i nombre per la concordança entre els dos elements. No obstant això, no tots presenten la mateixa flexió, tal com mostrem en la següent taula:

Els quantitatius

	Singular		Plural		Invariables
	Masculí	Femení	Masculí	Femení	
Variables	molt poc tant quant	molta poca tanta quanta	molts pocs tants quants	moltes poques tantes quantes	massa força prou (de) més (de) menys / manco (de) gens (de) que
Invariables de gènere	bastant gaire		bastant gaire		

No obstant això, s'ha d'indicar que quan acuten com a adverbis, és a dir, quan modifiquen un verb, un adjectiu o un altre adverbi, romanen invariables i s'empren en la forma masculina singular:

*David estudia **molt**.
Marta menja **poc**.
David és **molt** estudiós.
Marta és **poc** menjadora.
Visc **molt** prop d'ací.
Sa casa està un **poc** lluny.*

SINTAXI DELS QUANTITATIUS

Cal fer tota una sèrie de remarques quant a l'ús dels quantitatius:

- La preposició *de* sols s'intercala entre els quantitatius *quant*, *molt*, *més*, *poc*, *tant*, *menys*, *prou* i el nom, quan aquest és masculí singular: *Fa molt **de** fred! Queda poc **de** pa. El llibre no té prou activitats. Va morir fa pocs dies.*
- Però, el quantitatiu *gens* quan modifica el substantiu, siga masculí o femení, duu sempre la preposició *de*: *No fa gens de fred. No tens gens de paciència.*
- Quan fa funció d'adverbi, *gens* perd la preposició *de*: *L'examen no era gens fàcil. Si fora gens intel·ligent ho hauria comprés.*
- Els quantitatius *massa*, *gaire*, *més* o *menys* no fan servir en cap cas la preposició *de*: *Hi havia massa gent. No sembla que li faça gaire il·lusió. Posa'm més arròs. Té menys anys dels que aparenta.*

REMARQUES QUANT A L'ÚS D'ALGUNS QUANTITATIUS

Quantitatiu	Ús	Exemple
Molt	Indica que el substantiu que modifica es presenta en una quantitat gran o en grau considerable. Pot aparèixer en qualsevol tipus d'oració.	<i>Fa molt de temps que no l'he vist.</i> <i>No he menjat molta carn.</i> <i>En falten molts quilòmetres?</i> <i>Si venen moltes persones, haurem d'habilitar la sala adjunta.</i>
Poc	Indica una quantitat xicoteta, inferior a la que es considera adequada o necessària. Quan va precedit de <i>un</i> , expressa un grau o nivell relativament superior a l'existent.	<i>Guanya pocs diners.</i> <i>Esta llanterna fa poca llum.</i>
Gens	Sols pot modificar substantius no comptables. En oracions interrogatives, dubitatives o condicionals, pot tindre un valor positiu, equivalent a una quantitat reduïda o a un grau mínim d'alguna cosa.	<i>No té gens de vergonya.</i> <i>No tinc gens de ganes d'anar d'excursió.</i> <i>Et queda gens de pa?</i> <i>Si fa gens de fred, no eixirem a passejar.</i>
Massa	Indica una quantitat superior a la necessària.	<i>Hi havia massa gent en la festa.</i> <i>No begues massa vi, que després no podràs conduir.</i>
Quant	S'empra per a inquirir sobre la quantitat en què es presenta alguna cosa o per a expressar una valoració ponderativa.	<i>Quantes vegades t'he dit que no faces això?</i> <i>Quanta paciència s'ha de tindre per a aguantar-lo!</i>
Bastant	Indica una quantitat mitjana, ni poc ni molt. No és equivalent de <i>prou</i> .	<i>Has begut bastant de vi, i no hauries de conduir.</i> <i>Ja tinc bastants problemes per a ficar-me en més embolics.</i>
Prou	Aporta un matís subjectiu per que fa a la valoració quantitativa, indicant que la cosa especificada és suficient, que es presenta tant com cal per a satisfer una determinada necessitat.	<i>Ja han arreplegat prou firmes per a avalar el candidat.</i> <i>Té prou diners per a comprar-se una nova casa.</i>
Força	Té el valor de 'molt' o de 'bona cosa'. Sols s'usa en oracions afirmatives.	<i>Té força llibres.</i>
Gaire	Té el valor equivalent a 'molt' en oracions negatives, interrogatives i condicionals (l'ús de <i>molt</i> està més estès)	<i>No fa gaire fred.</i> <i>Hi havia gaire gent en l'acte?</i> <i>Si hem d'esperar gaire temps, ja el veurem demà.</i>
Que	S'usa en principi absolut d'oracions exclamatives amb un valor ponderatiu (equivalent a <i>molt</i>). Funciona bàsicament com a adverbi modificant un adjectiu o un altre adverbi.	<i>Que bonic que és eixe gravat.</i> <i>Que bé que ens tornem a trobar la setmana que ve.</i>
Tan/Tant	<i>Tan</i> : complementa o modifica adjectius o altres adverbis. <i>Tant</i> : complementa un substantiu o un verb.	<i>No sigues tan antipàtic!</i> <i>Perquè t'has alçat tan matí?</i> <i>És que gastes tant de paper!</i> <i>No et preocupes tant!</i>

LES COMPARACIONS AMB MÉS, MENYS I TANT

Els quantitatius *més*, *menys* i *tant* establixen una relació entre dos termes, tot i que no és necessari que siguin explícits. Segons la relació establerta entre

els termes, la comparació pot ser de superioritat, d'igualtat i d'inferioritat, tal com podeu veure als diferents exemples:

comparació de superioritat: *Ell guanya **més** diners que tu.*

comparació d'igualtat: *El meu fill s'ha menjat **tants** pastissos com el teu.*

comparació d'inferioritat: *Hui hem fet **menys** quilòmetres que ahir*

Aquest últim és el menys comú, de manera que solem trobar l'ús del comparatiu d'igualtat en un context negatiu per expressar aquest valor:

*Ara no treballem **tant** com abans.*

D'altra banda, el valor d'inferioritat pot expressar-se per mitjà de *més poc* si l'element modificat és un verb o un substantiu.

*Ara treballem **més poc** que abans.*

*Tu tens **més poc** trellat que el xiquet.*

Els quantitatius comparatius es poden modificar mitjançant un altre quantitatiu, que matisa la relació entre els termes comparats.

*Ara guanya **molts més** diners que abans.*

*Ell fa **prou menys** faena que tu.*

El quantitatiu *menys* té com a sinònim la forma *manco*, que encara es conserva amb una certa vitalitat en algunes comarques valencianes, sobretot en les expressions *més o manco* i *ni menys ni manco*, i en l'adverbi *almanco*.

LES LOCUCIONS QUANTITATIVES

A més dels quantitatius que acabem de veure, també hi ha tota una sèrie de locucions que s'utilitzen per expressar referències quantitatives. Algunes tenen un ús prou general, però altres es limiten a contextos molt específics. Generalment, aporten un matís de vivacitat a l'expressió que fa que sovint s'assimilen a registres poc formals.

En la majoria de casos la locució modifica un substantiu, i aleshores acaba en la preposició *de*.

Podem classificar-les segons la quantitat que expressen:

Les locucions quantitatives

Valor	Locució
Quantitat gran	<i>bona cosa de, una cabassada de, un fum de, un grapat de, un muntó de, una muntonada de, una pila de, una pluja de, un seguit de, un reguitzell de, una colla de, un feix de, una munió de, tot de</i>
Quantitat reduïda	<i>una miqueta (o una mica) de, un raig de, un pessic de, un pensament de, uns quants, unes quantes, un xic de, un poc de</i>
Quantitat nul·la	<i>gens ni miqueta (o mica) de, ni gota de</i>

En certs casos actuen com un adverbi i modifiquen el verb:

*Guanya els diners **a cabassades**.*

*Eixe xic no m'agrada **gens ni miqueta**.*

EXPRESSIONS INCORRECTES QUE CAL EVITAR

Hi ha expressions on es fa un ús incorrecte dels quantitatius:

**Quan més en serem, més riurem.*

**Li donen quant vol.*

**Vine quant abans.*

**Faré tot el que podré.*

**La molta gent que hi vingué.*

Com més en serem, més riurem.

Li donen tot allò que vol.

Vine tan prompte com/al més aviat que pugues.

Faré tant com podré.

La gran quantitat de gent que hi vingué.

ELS INDEFINITS

Els quantificadors indefinits indiquen quantitat de manera imprecisa o aproximada, de tot a res, però sense especificar ni individualment ni en conjunt les entitats que es designen. A més, també poden indicar l'existència o la inexistència:

Tots els assistents

Alguns assistents

Diversos assistents

Cap assistent

Poden tenir diversos valors segons el grau d'especificació, tal com mostrem a continuació:

Valor dels indefinits

Valor	Exemples
universal: es referixen a la totalitat del conjunt que quantifiquen	Tots els assistents Cada assistent Cadascun dels assistents Sengles assistents
no universal	afirmatiu (o existencial): es referixen a una part del conjunt Alguns assistents Diversos assistents
	negatiu (o no existencials): es referixen a cap element Ningú Cap assistent

Els indefinits, a més dels valors assenyalats, poden actuar com a modificadors nominals quan especifiquen un substantiu o com a pronoms. Quan modifiquen un substantiu poden ocupar diverses posicions i combinar-se junt a un altre determinant:

Valors sintàctics dels indefinits

Valor	Posició	Exemples
quantificador nominal (o adjectiu determinatiu)	precedint un determinant	Tots els assistents Totes aquelles assistents
	en la mateixa posició que un determinant	Alguns assistents Qualsevol assistent Cada assistent
	en la mateixa posició que un determinant en una construcció partitiva	Alguns dels assistents Qualsevol dels assistents Uns quants dels assistents Cap dels assistents
	seguint un determinant o un altre quantificador	Uns altres assistents Els diferents assistents Els mateixos assistents Molts altres assistents
Pronom		Han assistit tots No ha assistit ningú Treballa per a altri

ELS QUANTIFICADORS NOMINALS

Tal com s'ha assenyalat anteriorment, els quantificadors nominals tenen com a funció modificar el substantiu a què acompanyen, el qual pot ser explícit o implícit:

He llegit **totes** les seues novel·les; **algunes** m'han agradat molt, però les **altres**, gens.

Per aquest motiu, concorden en gènere i nombre amb el substantiu que modifiquen, encara que hi ha indefinits que romanen invariables quant al gènere i d'altre que sols tenen forma singular o plural:

Els quantificadors nominals

Singular		Plural	
Masculí	Femení	Masculí	Femení
un algun ningun cert altre mateix tot	una alguna ninguna certa altra mateixa tota	uns alguns ninguns certs altres mateixos tots	unes algunes ningunes certes altres mateixes totes
qualsevol tal		qualssevol tals	
cada un cadascun	cada una cadascuna		
		uns quants diversos nombrosos ambdós	unes quantes diverses nombroses ambdues
		diferents singles	
cada cap			

A continuació presentarem els diferents indefinits agrupats segons el valor que aporten en la quantificació.

ELS INDEFINITS UNIVERSALS

tot

Quan modifica un substantiu té el valor de 'sencer, complet'. En aquest cas pot anar acompanyat de l'article definit per designar la globalitat d'entitats d'un conjunt (*Saps si han venut totes les paperets?*) o el fet que l'entitat es pren tota sencera (*Vaig llegir tot el llibre en una nit*). Com a mena de construcció emfàtica, el sintagma nominal pot dislocar-se en aquest cas i situar-se l'indefinit en posició postverbal. Així, són correctes tant **Tots els representants sindicals hi assistiren** com **Els representants sindicals hi assistiren tots**.

D'altra banda, cal recordar que usem l'indefinit *tots/es* davant d'un numeral cardinal amb sentit de totalitat per reemplaçar l'article definit: *Pere, Miquel i Joan vingueren a dinar. Tots tres digueren que la paella estava molt bona*.

A més, pot usar-se per modificar un pronom personal (*tots nosaltres, tota tu*) o un topònim, de la mateixa manera que el partitiu *mig* (*Es va recórrer tota València en quatre hores; Mig Castelló acudí a l'acte d'homenatge*). En aquest cas, l'indefinit *tot* s'ha d'usar necessàriament en femení si el topònim va precedit d'article: *A l'acte acudí tota la Vall d'Albaida*.

Tanmateix, podem trobar-lo en sintagmes nominals indefinits sense cap altre especificador: **Tot participant en la carrera ja hauria de conèixer les normes**.

Però, quan complementa un adjectiu o un adverbi no funciona com a indefinit sinó com a quantitatiu de grau (equivalent a 'molt'):

Quan va sentir el seu nom es feu **tot** roig.
Va arribar **tota** acalorada.
Parlava **tot** lentament.

Endemés, pot tindre funció de pronom: *Des de fa un temps **tot** li ix malament.*

Per últim, sol usar-se per introduir oracions de gerundi per emfatitzat el valor de simultaneïtat: *Els xiquets baixaven l'escala **tot** cridant.*

cada

Designa un conjunt individualitzant-ne els elements (equival a 'tot i cada un'). S'usa generalment en expressions temporals modificant substantius com ara *dia*, *setmana*, *any*, etc: **Cada dia** que el veig li ho recorde; **Cada hivern** et queixes que fa molt de fred.

En construccions partitives en què es designa una entitat del conjunt, s'usa l'indefinit *cada* acompanyat de les formes *un* o *una* o bé l'indefinit *cadascun* o *cadascuna*: *He donat un caramel a **cada un** dels teus nebots; **Cadascuna** de les persones que intervingueren expressà una opinió diferent.*

S'ha d'usar *cada* en lloc de *tot* quan a aquest s'hi vol donar el sentit de 'repetició' o 'reiteració': **Cada dia** vaig a treballar (millor que *Tots els dies* vaig a treballar).

Però, no s'ha d'usar amb valor enfàtic com fa el castellà (**Esteve és un imbècil, diu cada cosa!*). En aquest cas el substituïrem per la forma genuïna *un*, *una*, *uns*, *unes*: *Esteve és un imbècil, diu unes coses!*

sengles

Te valor distributiu (equivalent a 'un per a cadascuna de les entitats esmentades'; cast. 'sendos'). Hui dia es preferix l'ús de *cadascun* o *cada un*, de manera que *sengles* ha quedat certament restringit: *Els dos amics portaven **sengles** carpetes; A les bessones els van regalar **sengles** nines.*

ambdós

Té un valor semblant a *sengles*, però referit a 'les dos persones o coses esmentades'. Té un caràcter formal i restringit, de manera que actualment s'usa de forma preferent *els dos* o *tots dos*: **Ambdós** professors tenen una opinió pareguda.

Així com el cardinal *dos*, l'indefinit *ambdós* pot presentar flexió de gènere quan complementa substantius femenins, fet recomanable en els registres més formals: **ambdós/ambdues** professores.

qualsevol

Designa una entitat d'un conjunt sense importar quina: *Això t'ho podria contestar **qualsevol** estudiant de Secundària.* Pot usar-se també posposat al substantiu, context en què funciona com a adjectiu amb valor d'indistinció. En aquest cas presenta concordança amb el substantiu que modifica: *Vindran un dia **qualsevol**; Deixa'm tres bolígrafs **qualssevol**.* En els contextos més formals també s'admet la flexió de gènere: *Busca una flor **qualsevulla** i dibuixa-la; Busca unes flors **qualssevulla** i dibuixa-les.*

ELS INDEFINITS EXISTENCIALS

un

Actua com a indefinit quan especifica vagament un substantiu sense el menor matis indicatiu de quantitat: *Això s'ha d'estudiar a partir d'**un** bon text.*

Però si el substantiu no és gens determinat no s'hi posa: *Han compart llibres* (i no **Han comprat uns llibres*).

No s'ha de confondre *uns*, *unes* amb *alguns*, *algunes* ni amb el quantitatiu *uns quants*, *unes quantes*: *Es van trobar fa algunes/unes quantes setmanes* (i no **unes setmanes*); *Des de fa uns quants anys es dediquen a conscienciar el barri* (i no **Des de fa uns anys...*).

algun

Assenyala l'existència d'almenys una entitat amb el valor de 'un nombre reduït indeterminat de persones o coses': *Segur que podrà ajudar-te **algun** amic teu.*

Pot emprar-se també per indicar 'una certa quantitat', 'ni poc ni massa': *Encara tenim **alguna** esperança de guanyar.*

Però, no és correcte amb valor de 'un poc': *Encara li queda **un poc de** prestigi* (i no: **Encara li queda algun prestigi*). Tampoc és correcte usar-lo en oracions negatives amb el valor de *cap*: *No pogué trobar **cap** resposta* (i no **No pogué trobar alguna resposta*).

cert

Designa una entitat però sense especificar de quina es tracta. En singular sol anar precedit de l'article indefinit: *Hi ha un **cert** malestar entre ells; La seua declaració va causar un **cert** escàndol.*

S'usa també amb article quan equival a *tal* i modifica un nom propi: *Ha preguntat per tu **una** certa Empar.*

Però, ometrem l'article quan estiga precedit de preposició: *De **certa** persona, val més no parlar-ne; En **certa** manera, cal reconèixer que te raó.*

Té un valor pròxim a *algun*. Tanmateix, té un major grau d'especificitat, fet pel qual no pot usar-se quan es dubta o es qüestiona l'existència de l'entitat designada: *Han arribat ja **alguns** estudiants?* (i no **Han arribat ja uns certs estudiants?*). Però, convé usar *cert* quan, tot i la indeterminació de l'entitat designada, és clara l'existència d'aquesta: *Hi ha **certes** coses que no li diria mai.*

altre

Sol anar precedit d'article o d'un altre indefinit: *Vam parlar de l'encontre de l'**altre** dia; He vist una **altra** pel·lícula alemanya; Veges si trobes alguna **altra** solució.*

Però, la construcció *un altre, una altra, uns altres i unes altres* tenen generalment un sentit de distinció o de repetició ('un de més, encara un altre més, un altre diferent'): *Vull **un altre** café. Ho faré **un altre** dia.*

En singular, l'ús sense cap altre especificador és poc habitual i es limita a casos molt concrets (en què s'admet també l'especificador un):

Context	Exemples
En expressions iteratives amb <i>vegada</i> o <i>volta</i>	Altra volta tu per ací! (o Una altra volta tu per ací!)
En certes locucions conjuntives	<i>D'altra banda, t'he de dir que últimament el trobe molt envellit. És segur que vindrà; d'altra manera, ja ens hauria avisat.</i>
En certes construccions disjuntives	<i>Un dia o altre li ho hauràs de dir. Una cosa o altra haurem de fer.</i>
En oracions negatives amb el valor de 'cap altre'	<i>No hi ha altre remei.</i>
En combinació amb el substantiu col·lectiu <i>gent</i>	<i>Conec altra gent que pensa igual</i> (o <i>Conec una altra gent que pensa igual</i>).

És més habitual trobar-lo sense article en plural, sobretot com a complement: *Busca **altres** persones que et puguin ajudar; Hi ha **altres** faenes que encara s'han de fer.*

Cal recordar que en coordinació amb *un*, solen anar acompanyat d'article (tot i que depèn del grau de definició de la construcció): **Uns i altres** pensaven igual; **Els** uns i **els** altres pensaven igual.

Per a referir-se a un genèric hem d'usar *els altres* o *la resta*, i no el calc del castellà **demés*: **Els altres/La resta** se n'anaren (i no **Els demás* se n'anaren).

Pot usar-se, precedit de la preposició *de*, amb valor partitiu en correlació amb el pronom feble *en*: *No m'agrada este abric, però de moment no en tinc d'altre (abric); Estes sabates em fan mal, però no en tinc d'altres (sabates).*

Quan va acompanyat de *entre* complementant un nom, va sense la preposició *de*, però quan actua com a pronom, l'ha de dur davant:

Al sepeli assistiren, entre altres personalitats, els alcaldes de la comarca.

Al sepeli assistiren, entre d'altres, els alcaldes de la comarca.

diferents i diversos

Tenen un valor intrínsecament plural i designen un conjunt no determinat d'entitats: *Això mateix ja m'ho han dit **diverses** persones; He pensat telefonar-te **diferents** vegades, però no m'he atrevit mai.*

No pot usar-se l'adjectiu qualificatiu *varis*, *vàries* ('divers, variat': *remeis varis; tonalitats vàries...*) amb aquest valor, ni tampoc amb el valor de *algun*: *Hem vingut **algunes/diverses/diferents/unes quantes** vegades (i no **Hem vingut vàries* vegades).*

mateix

Pot anteposar-se o posposar-se a l'element que modifica, i assumix un valor diferent en cada cas.

Quan es col·loca davant d'un substantiu junt a un determinant, estableix una relació d'identitat o de semblança amb una entitat coneguda o apareguda prèviament en el discurs: *Vindran els **mateixos** professors que l'any passat; Complim anys el **mateix** dia.*

Posposat al substantiu pren valor emfatitzador, i assenyala que es tracta precisament de l'entitat designada i no d'una altra, o que el que es diu és exactament així i no d'una altra manera. Amb aquest valor pot combinar-se també amb certs adverbis. En tots dos casos es manté invariable en la forma masculina singular. Tanmateix, pot combinar també amb un pronom personal fort, cas en què sí que hi ha concordança. Segons el context equival a 'fins i tot', 'per exemple', 'exactament' o 'en persona':

*Demà **mateix** compraré els pantalons d'olivera.*

*Ella **mateixa** podria encarregar-se'n.*

*Son pare **mateix** ha treballat en un magatzem de taronja.*

*El van agafar en la frontera **mateix**.*

Usem *mateix* posposat al nom per evitar l'ús calcat del castellà de l'adjectiu *propi* ('propio' = 'el mismo'): *L'ha portat el seu germà **mateix** (i no **L'ha portat el propi germà*).*

Però, s'usa erròniament com en castellà ('el mismo', 'la misma') per a evitar repeticions. En aquest cas cal usar un pronom feble, un demostratiu o un possessiu: *La pel·lícula és bona, qui n'és el director? (i no *La pel·lícula és bona, qui és el director de la mateixa?*).*

Amb el valor d'identitat o de semblança no pot fer funció de pronom. Per tant, no seria correcta l'oració: *Vam anar a veure Vicent i el mateix ens donà la carta.* Així doncs, haurà de complementar, necessàriament, un pronom personal: *Vam anar a veure Vicent i ell mateix ens donà la carta.*

També pot usar-se amb el valor d'identitat com a reforç dels pronoms reflexius, amb els quals sí que concorda en gènere i nombre.

*Carme sempre parla de si **mateixa**.*

Ens vam enviar la carta a nosaltres **mateixos**.

tal

S'usa per a referir-se a una entitat ja coneguda o apareguda en el discurs previ, però que es preferix no explicitar de manera més precisa. Pot aparèixer com a única especificador o estar precedit per un:

Tal dia com hui el van batejar en la parròquia de Sant Vicent.

No m'ho crec, que Empar t'haja contestat amb **tals** paraules.

Jo no he usat mai un **tal** vocabulari.

El podem trobar, amb valor pronominal, en alguns proverbis o frases fetes (**Tal** faràs, **tal** trobaràs; **Tal** diràs, que ningú no et creurà), i com a substitut d'un nom propi (*Firmat: en tal*), en correlació amb *tal altre* si es designa un segon nom (*Em va confessar que ho havien fet en tal i en tal altre*).

ELS INDEFINITS NEGATIU

cap

En oracions negatives tenen un valor no existencial, i en oracions negatives o equivalents indiquen que no existix cap entitat que responga a les característiques designades: *No tinc cap bolígraf blau. Et servix el negre? Em pense que no vindrà cap dels meus amics.*

També es pot usar en oracions interrogatives o condicionals amb un valor no negatiu, equivalent a *algun*: *Saps si m'han deixat cap encàrrec? Si tens cap dubte, no patisques i tira avant.*

De forma recent s'ha acceptat l'indefinit *ningun* (que presenta flexió) com a forma equivalent de *cap*, però en els registres formals és més recomanable l'ús de *cap*: *Ací no hi ha cap (o ninguna) persona que et pugui respondre.*

L'indefinit *cap* només s'usa amb substantius comptables. Amb els substantius no comptables només és possible usar el quantitatiu *gens*:

No tinc cap bicicleta. No ens queda gens d'arròs. Ho fans sense gens d'interés.
No ha arribat cap autobús. No té gens de fam. Això no té gens d'importància.

ELS PRONOMS INDEFINITS

Alguns especificadors nominals tenen un correlat pronominal, tal com us mostrem en la següent graella:

Pronom	Quantificador nominal
u	un
algú	algun
cada u	cada un
cadascú	cadascun
ningú	cap
altre	altre
altri	
tots/tothom	tot
hom	-
qualsevol	qualsevol
res	-

S'ha d'indicar que per norma general els pronoms indefinits es referixen a persones, excepte *altre* i *res*, que també ho fan per parlar d'entitats inanimades: *Això no ho pot fer qualsevol; Això no ho pot fer ningú; Això ho deu poder fer algú altre.*

Cal remarcar, a més, la diferència entre els quatre primers pronoms de la graella i el seu correlatiu quantificador, ja que com a pronom perden la -n final. A més una altra diferència és que els pronoms no presenten cap antecedent en el discurs. Però, com s'ha assenyalat anteriorment, els quantificadors poden no acompanyar un substantiu explícit, cosa que genera vacil·lacions quant a l'ús. Cal tenir en compte, però, que els quantificadors han de tindre un antecedent discursiu (que és el que justifica l'elisió del substantiu), i per això mateix poden acompanyar-se de la construcció anafòrica *d'ells* o *d'elles*.

Ús dels pronoms i dels quantificadors nominals

Pronom	Quantificador nominal
<i>U sempre ha de ser coherent amb les seues idees.</i>	<i>Els meus amics no sabien què regalar-te però un (d'ells) recordà que t'agraden molt les estilogràfiques.</i>
<i>Segur que algú m'ajudarà.</i>	<i>Tinc molts amics i segur que algun (d'ells) m'ajudarà.</i>
<i>Cada u digué la seua opinió.</i>	<i>Parlaren els tres candidats i cada un (d'ells) digué la seua opinió.</i>
<i>Cadascú digué la seua opinió.</i>	<i>Parlaren els tres candidats i cadascun (d'ells) digué la seua opinió.</i>

Però, pot usar-se un com a pronom (equivalent a u): **Un** sempre ha de ser coherent amb les seues idees.

D'altra banda, cal fer tot un seguit de remarques quant a l'ús d'alguns pronoms:

algú

No és correcte usar-lo per a indicar 'una persona important': *El teu germà es creu que és important* (i no **El teu germà es creu que és algú*).

altri i altre

Altri s'usa exclusivament en construccions preposicionals i en contextos molt específics, tot i que resulta arcaic. Per això es preferix l'ús del pronom **altre**:

*Ja no treballa per a **altri**.*

*Mals d'**altri**, rialles són.*

L'indefinit **altre** també s'usa com a pronom neutre amb el valor de 'una altra cosa': *No es parla d'**altre**; Això és **altre**.*

tots i tothom

Es fan servir per a referir-se a persones: *Ací **tots** pensen igual* o *Ací **tothom** pensa igual*. Però, no és recomanable usar la forma arcaica *tot el/*lo món*.

hom

S'usa com a subjecte de construccions impersonals, tot i que resulta un tant arcaic i molt formal: *Abans, **hom** pensava que la terra era plana; **Hom** opina que el president introduirà canvis en el Gabinet*. És per això que hi ha construccions alternatives:

passiva pronominal → *Abans **es** pensava que la terra era plana.*

construcció presentacinal
amb haver-hi → ***Hi ha** qui opina que el president introduirà canvis en el Gabinet.*

ús impersonal de *dir* → ***Diuen** que el president farà canvis després de les eleccions.*

res

Té caràcter negatiu i designa l'absència d'una entitat no animada en correlació amb l'adverbi *no* (equival a 'cap cosa'): *No he pogut sentir **res**; No vol **res** més.*

Pot usar-se també en oracions interrogatives o condicionals amb un valor no negatiu amb el valor de 'alguna cosa': *Has dit **res**? Si vols **res** més, dis-m'ho.*

Quan complementa adjectius s'usa seguit de la preposició *de*: *No han fet **res** de bo; No han trobat **res** d'important.*

alguna cosa i quelcom

Quelcom era el correlat afirmatiu de *res*, que hui dia se sent com a arcaic i té un ús molt reduït. És per això que es preferix usar l'expressió genèrica: *alguna cosa*: *Hi ha **alguna cosa** (quelcom) que vullgues comentar-me?*